

BOEKBESPREKINGEN

Verhandelingen van het Ned. Instituut voor Praeventieve Geneeskunde XLI, Leiden.

H. DE JONGE. *Inleiding tot de medische statistiek*, deel I, 2e druk, 421 pag., prijs f 17,50.

Uit de omstandigheid dat reeds vijf jaar na het uitkomen van de eerste druk van bovengenoemd boek een herdruk noodzakelijk was, blijkt wel de behoefte waarin dit werk voorziet.

Uitvoering en typografische verzorging zijn gelijk gebleven. In de inhoud zijn enkele waardevolle veranderingen aangebracht, waarvan die in hoofdstuk I, § 4 het meest aanspreekt. De behandeling van onderzoeken op medisch gebied werd namelijk aanzienlijk uitgebreid, ook het hoofdstuk over de kansrekening werd vrij aanzienlijk gewijzigd waardoor het aan duidelijkheid won.

Dat de tabellenverzameling in haar geheel in deel I werd ondergebracht verhoogt de bruikbaarheid.

Tenslotte zou ondergetekende willen refereren aan dat wat hij bij de eerste druk schreef: „Al met al een boek dat een ieder kan worden aanbevolen en dat speciaal door allen, die zich met wetenschappelijk werk bezig houden, grondig zou moeten worden bestudeerd.

A. A. D. DERKSEN

H. HEUSER. *Klinik der Zahn-, Mund- und Kieferkrankheiten*. Joh. Ambr. Barth, Leipzig. 2e druk. 403 pag., prijs DM 49.—.

Wanneer het gaat om een boekwerk dat een zo uitgebreid terrein bestrijkt als hier het geval is, rijst de vraag of dit alles wel door één auteur kan worden uiteengezet met de in juiste verhouding gedoseerde beknoptheid en volledigheid die alleen kan ontstaan als vrucht van een zeer gedegen kennis van elk onderwerp. Bijna alle gebieden der geneeskunde komen ter sprake, in deze (tweede) druk nog uitgebreider dan in de eerste. Onderwerpen uit de psychologie, neurologie, keel-, neus- en oorheelkunde, interne geneeskunde en dermatologie vindt men behandeld, voorzover de ziekteverschijnselen zich op het terrein van de tandarts kunnen voordoen en soms ook wanneer dat niet het geval is. Een overzicht van alle symptomen van hypo- en hyperfunctie van de endocriene klieren en van alle avitaminosen verschaft weliswaar een zeer uitgebreide informatie over die onderwerpen, maar de samenhang met de tandheelkunde komt wel eens op de achtergrond. De pathologie van de mondholte en de kaakchirurgie zijn uit de aard der zaak veel uitgebreider behandeld maar toch wordt bij het doorlezen van deze hoofdstukken de twijfel niet weggenomen of men hiervoor niet beter te rade kan gaan bij een van de standaardwerken. Sterker nog komt dit tot uitdrukking bij de behandeling van het cariësvraagstuk en de orthodontie. Aan ieder van deze onderwerpen is twintig bladzijden gewijd en dat lijkt wat erg beknopt, zelfs al wordt alleen de genese en de pathologie, dus niet de therapie, behandeld. Zo komt men tot de merkwaardige conclusie dat de tandheelkundige kennis, die het leerboek biedt, van aanmerkelijk minder belang is dan de encyclopedische kennis van de grensgebieden, die voor de practicus zeker van nut kan zijn.

A. C. LAMERS

DANIEL GRANT, IRVING B. STERN, FRANK G. EVERETT. ORBAN's *periodontics. A concept-theory and practice, 2nd edition*. The C.V. Mosby Company, St. Louis 1963, 595 pagina's, prijs \$ 15.50.

De eerste uitgave van dit boek – toen „Periodontics” door BALINT ORBAN geheten – verscheen in 1958.

De schrijvers hebben zich voor deze editie verzekerd van een nog grotere staf van medewerkers (37 tegenover 22 in 1958). Zij zeggen in hun inleiding dat het biologisch denken, waarvoor ORBAN indertijd BERNARD GOTTLIEB crediteerde, voorop stond bij het samenstellen van dit boek.

De bedoeling van de schrijvers is de parodontologie te integreren in alle delen van de tandheelkunde en niet te behandelen als een aparte specialistische kennis, zoals min of meer noodgedwongen bij het onderwijs gebeurt.

Het boek is ingedeeld in negen hoofdstukken waarin o.m. het normale periodontium, de parodontale afwijkingen, de therapie en de nabehandeling worden besproken.

Opvallend in dit werk is het feit dat de parodontale afwijkingen niet slechts onderscheiden worden in inflammatoire en dystrofische doch eveneens in traumatische. Deze traumatische factoren worden niet alleen uitgebreid besproken in het betreffende hoofdstuk (100 pagina's), maar ook bij de therapeutische ingrepen welke aanbevolen worden bij de behandeling van de andere zoëven genoemde parodontopathieën.

Het geaccepteerde standpunt, dat occlusie-stoornissen op zich zelf geen aanleiding kunnen zijn tot het ontstaan van gingivitis of parodontale pockets lijkt in strijd te zijn met de maatregelen welke aanbevolen worden bij de behandeling van inflammatoire en dystrofische parodontopathieën. Bij nauwkeurig lezen echter blijkt, dat de occlusie-afwijkingen beschouwd worden als factoren, die bestaande parodontopathieën in ongunstige mate beïnvloeden en uit het oogpunt der preventie de aandacht verdienen. Wanneer bij het schrijven van een beschouwing over dit voortreffelijke boek dan ook een opmerking gemaakt mag worden, dan moet deze zich welhaast onontkoombaar richten op de vraag wat met het uitgeven van dergelijke handboeken beoogd wordt. Voor een ononderbroken lezing leent het werk zich niet; als naslagwerk voldoet het uitstekend. Wat door de breed opgezette aanpak ontbreekt is een duidelijk omschreven plaatsbepaling van de parodontologie in de algemene praktijk, een duidelijke omschrijving van het belang der parodontopathieën, een heldere uiteenzetting over de aan de orde zijnde ligging der problemen en een aanwijzing betreffende de richting welke de studie van deze afwijkingen heeft genomen. Al deze zaken zijn in het boek te vinden, maar het opzoeken ervan vereist een zeer grondige bestudering van het hele werk. De talloze detailbesprekingen, hoe voortreffelijk deze op zichzelf dikwijls ook zijn, vormen daartoe een belemmering.

Het boek bevat een schat aan casuïstiek en is geïllustreerd met talloze foto's en tekeningen. In tegenstelling tot de eerste druk zijn nu vele bijzonder fraaie electronen-microscopische foto's toegevoegd. Het zal de steeds groter wordende groep van hen, die zich bezig houden met de kroonvorm, bevreemden de nimmer bewezen stelling te zien verkondigen dat de bell-vorm van het natuurlijke element hersteld moet worden ten einde de gingivale sulcus te beschermen tegen letsel tijdens het kauwen.

Het boek besluit met een kleine dertig pagina's literatuur-opgaven, welke naar de hoofdstukken zijn onderverdeeld.

De verzorging van het boek is uitstekend en kan de algemeen practicus, zowel als de bijzonder belangstellende, aanbevolen worden.

L. COPPES

Dr. med. dent. E. PAERSCHKE en Dr. med. dent. R. DIETZE. *Zahnärztliche Röntgenologie*
VEB GUSTAV Fischer Verlag, Jena 1963. 154 pag., DM 19.80

Blijkens het voorwoord van de schrijvers is dit boek in de eerste plaats bedoeld ten gebruike bij de opleiding van het personeel in de röntgenkamer en de praktijk. De inhoud is dan ook beperkt tot een, betrekkelijk eenvoudige, beschrijving der natuurkundige grondslagen der röntgenologie en een uitvoerige uiteenzetting der in- en extra-orale opnametechnieken alsmede der werkzaamheden in de donkere kamer. Volkomen in overeenstemming met de opzet van het boek ontbreekt dan ook de röntgendiagnostiek geheel.

Ondanks dit laatste zal het boek, behalve voor de hierboven genoemde categorieën van personeel, ongetwijfeld ook van veel nut kunnen zijn bij de opleiding van de tandheelkundige studenten en als „herhaling” voor de tandarts in de praktijk. Vooral indien men van tijd tot tijd voor de noodzaak komt te staan een opnametechniek toe te passen, die niet tot de dagelijks voorkomende behoort, kan het boek als naslagwerk van nut zijn. Op dit gebied is het goed voorzien van instructies en illustraties.

Van minder belang voor de Nederlandse lezer is het derde, echter slechts acht pagina's beslaande, deel van het boek, dat bestaat uit de volledig overgenomen „Arbeitschutzanordnung 950” betreffende de wettelijke voorschriften voor het gebruik van röntgenstralen in de medische, tandheelkundige en diergeneeskundige praktijk, zoals die van kracht is in Oost-Duitsland.

Al met al een boek dat, ondanks zijn bewuste beperkingen, voor allen die dagelijks met dit onderdeel der tandheekunde in aanraking komen een nuttig bezit kan zijn.

F. W. SPIES

F. BURIAN. *Chirurgie der Lippen- und Gaumenspalten*. VEB Verlag Volk und Gesundheit, Berlin 1963. 350 pag., prijs DM 70.—.

In dit in 1959 gerevideerde en uit het Tsjechisch in het Duits vertaalde boek wordt door de schrijver zijn 40-jarige ervaring met de behandeling van de gelaatsspleten vastgelegd. Er zijn weinig publicaties, die zo grondig de hierbij optredende problemen zo uitgebreid in één uitgave samenvattend, behandelen.

Na enige inleidende hoofdstukken over classificatie en voorkomen van de aangeboren gelaatsspleten wordt de anatomie van het centrale deel van het gelaat en hard en zacht verhemelte besproken. Uitvoerig wordt ingegaan op de anatomische veranderingen die optreden bij de verschillende spleten van het skelet en weke delen en er wordt een overzicht gegeven van de normale fysiologie van de spraak en van de stoornissen, die hierin optreden bij lip- en verhemeltespleten. Uitvoerig wordt beschreven de historische ontwikkeling van de spleet-chirurgie, een ontwikkeling die vooral door de eerste en tweede wereldoorlog sterk werd gestimuleerd, samengaande met de ontwikkeling van de plastische chirurgie.

Schrijver geeft voor de lipcorrectie de voorkeur aan de methode van BROWN-McDOWELL waarbij tevens het voorste gedeelte van het gespleten verhemelte wordt gesloten volgens een modificatie van VEAU, waarbij een gesteelde lap van lipslijmvlies moet verhinderen dat de spleet tussen de kaak en de tussenkaak zou kunnen vergroeien. Wordt de lipcorrectie bij voorkeur gedaan als het kind ongeveer 4 maanden oud is, het sluiten van de verhemeltespleet wordt, in tegenstelling tot het in het merendeel der hedendaagse publicaties genoemde tijdstip van het 2e levensjaar, door schrijver uitgesteld tot de leef-

tijd van 5 jaar, waarbij dan tegelijkertijd een faryngoplastiek gedaan wordt in combinatie met de spleetcorrectie volgens WARDILL.

Enige korte hoofdstukken worden gewijd aan de secundaire correctie van lip en verhemelte en aan de hierbij optredende neusafwijkingen, tenslotte gevolgd door enige zeldzaam voorkomende spleten van het gelaat.

Het boek eindigt met een uitgebreide literatuurlijst en heeft vele uitstekende illustraties.

De schrijver is er in geslaagd om zijn ervaring met 3835 patiënten met deze steeds meer voorkomende afwijkingen overzichtelijk te behandelen. J. H. PIERS

Prof. Dr. Dr. W. BETHMANN. *Aktuelles aus der Kieferchirurgie für die Praxis*. Schriftenreihe der Ärztlichen Fortbildung, Band XXI, herausgegeben von H. REDEZKY und H. THIELE. VEB Verlag Volk und Gesundheit, Berlin, 272 pag., prijs DM 29,50.

In deze 26 hoofdstukken geschreven door hoogleraren en assistenten van de Leipziger Universiteitsklinieken, voornamelijk van de kaak-chirurgische afdeling, wordt een aantal onderwerpen van uiteenlopende aard behandeld. Naast onderwerpen van meer algemene aard zoals b.v. algemene profylaxe, lokaalanesthetica en gerechtelijke geneeskunde, vindt men ook zeer gespecialiseerde capita.

Er zijn onder meer twee goede hoofdstukken over de focale infectie; er wordt gesproken over behandeling en profylaxe van de bloedingen, over de nabehandelingen bij chirurgische ingrepen, plastische chirurgie van de aangeboren afwijkingen, stralingsgevaar zowel bij het röntgenonderzoek als bij bestraling van maligne tumoren, fibreuze en ectodermale dysplasie, trigeminusneuralgie, antibiotica en nog veel meer.

Kortom een veelheid van onderwerpen, die het boek zeker de moeite van het lezen waard maken, al maakt de „gründliche“ uitwerking van sommige onderwerpen dit af en toe wel wat taai.

De druk is plezierig, de foto's zouden zeker fraaier afgedrukt kunnen worden.

J. L. BECKER

H. M. WORTH: *Principles and practice of oral radiologic interpretation*. The Year Book Med. Publishers, Chicago 1963 (Imp. Meulenhoff & Co. N.V., Amsterdam), 746 pag., prijs \$ 30.—, f 115,20.

In dit boek wordt op zeer uitvoerige wijze op de interpretatie van röntgenfoto's ingegaan.

De titel geeft aan dat ook de principes van de interpretatie behandeld zullen worden. Dit onderwerp komt als zodanig echter niet ter sprake.

Zoals gangbaar en ook zeer nuttig is worden eerst de beelden besproken die geen afwijkingen vertonen (circa 80 pag.). Daarna volgen in een 20-tal hoofdstukken de röntgenografische manifestaties van de ziektebeelden.

Schematisch samenvattend worden achtereenvolgens besproken: de ontwikkelingsstoornissen, infecties, endodontische- en parodontologische afwijkingen, ziektebeelden, die verandering in de botstructuur veroorzaken, traumata, tumoren, afwijkingen met onbekende oorzaak, de pathologie van het kaakgewricht en de sinus maxillaris.

Op de meeste plaatsen is een beknopte literatuurlijst opgenomen. In vergelijking met

andere werken op dit gebied bevat het boek echter vrij veel tekst, wat het tot een leesboek maakt. Echter wordt nogal eens in herhalingen vervallen en worden vele explicaties gegeven die tenslotte toch niet verhelderend werken. Zo is typerend voor de tekst de opmerking: „Usually it is not important to be able to recognise these various anatomic structures in dental radiographs but occasionally it is highly important to do so”.

Afgezien van de kritiek is het werk echter door zijn uitgebreidheid en de goede kwaliteit van de afbeeldingen aan te bevelen als naslagwerk.

J. VAN AKEN